

Kaj se skriva pod površjem samoumevnosti

Goran Vojnović

Jesenski vrtovi, zadnji film **Otarja Iosselianija**, se začnejo s prologom, v katerem starejši moški, med katerimi so tudi nekateri znani obrazi iz režiserjevih filmov, med mnogimi razstavljenimi krstami izbirajo vsak svojo, po lastni meri in okusu, medtem ko jih lastnik te nenavadne trgovine veskozi meri s svojim šiviljskim metrom. Ta pomenljiv in tipično iosselianijevski prizor, hudomušno otožen in prefinjeno porogljuv, je zadostoval, da so mnogi kritiki *Jesenske vrtove* označili za veličastno slovo gruzijskega cineasta, ki že skoraj trideset let ustvarja v Franciji, kamor se je zatekel pred sovjetsko cenzuro.

Ko smo lani *Jesenske vrtove* zaman iskali med filmi ljubljanskega festivala, se je zato zdelo, da se bomo od Otarja poslovili brez slovesa, kakršen se spodobi za takšnega avtorja. Govorimo seveda o človeku, ki že od ranih šestdesetih let prejnjega stoletja vztrajno obračunava s svetom, v katerem živi, smeši njegove sprevr-

žene vrednote in se ravsa s stalinizmom, emigracijo, globalizacijo, propadom kulturnih in civilizacijskih norm ter vesplošnim razčlovečenjem sveta. In pri tem nikakor ne gre za neposreden aktivistični napad, temveč za umetniško zrcaljenje resničnosti, prek katerega Iosseliani to isto resničnost sprevrže do te mere, da gledalca zbodejo prav tiste človeško nesprejemljive maleenkosti, ki jih običajno zakrije samoumevnost.

A letošnji Liffe se je na srečo odločil 73-letnemu Otarju Iosselianiju in njegovemu bogatemu opusu nameniti posebno pozornost ter predstaviti ljubljanskemu občinstvu izbor sedmih njegovih filmov in režiserjev portret, ki ga je med pripravami na *Jesenske vrtove* posnela **Julie Bertocelli**. Na tak način se bo slovenskim gledalcem končno predstavil filmski ustvarjalec, ki ga mnogi primerjajo z velikim Jacquesom Tatijem, nekateri pa v njegovih filmih prepoznaajo filmski duh, soroden poznemu Luisu Bunuelu. Pa vendar je Iosseliani povsem samosvoj avtor, ki je kot svoj zaščitni znak uveljavil zavzeto in dosledno pov-

zdigovanje intimnega in dionizičnega prijateljstva ob pesmi in vinu, ki je zanj predstavljal edino možno prebežališče pred izprijenim svetom. V današnjem filmskem svetu, kjer prevladuje pripovedni, vizualni in pomenski minimalizem, pa je s svojimi pomensko nasičenimi prizori, ki gradijo prav na številnih domiselnih detajlih, že skoraj eksotičen filmski ustvarjalec.

Pri Otarju Iosselianiju namreč pogosto klasično filmsko pripoved nadomeščajo številni različni motivi in navidezno razdrobljeni pripovedni drobci, ki pa se počasi in skoraj nevidno spletejo – kar se običajno izkaže šele na koncu – v čvrsto homogeno celoto. Njegove filme gledalec tako skoraj vedno sprejme po delčkih, po posameznih gagih in lucidnostih, ter jih šele naknadno kot mozaik povezuje, jim daje novo obliko in vrednost. Tudi zato si Iosselianijeve filme njegovi občudovalci radi ogledamo večkrat in nas vedno znova navdušujejo.

Otar Iosseliani